

DENEME

Allah Neden Kitap İndirdi?

Vedat YILMAZ¹

Kulluk şuuruna ve Allah’a karşı sorumluluk bilincine sahip, Allah’tan çekinen, yüreğinde Allah için bir şeyler yapma kaygısı taşıyan yani muttakî olan herkesin aklına gelen ilk soru şu olmalıdır: “Allah bu Kitab’ı -Kur’an’ı- bana neden indirdi? Allah’ın amacı neydi? Ben Allah’ın amacı doğrultusunda bu Kitab’ı kullanıyorum muyum?”

Ormanda doğup büyümüş, toplum içine girmemiş, kitap nedir bilmeyen bir insan bile kâinat ayetlerini okuyarak Allah’ın varlığına iman edecek fitrata sahiptir. Her insan bu haslet üzerine yaratılmıştır. Allah Teâla şöyle buyurur:

“Yüzünüzü hanîf olarak dosdoğru bu dine çevir; Allah’ın fitratına. Allah insanları o (din) üzere yaratmıştır. Allah’ın yaratmasının yerini tutacak bir şey de yoktur. İşte sapasağlam din budur. Ancak insanların çoğu bilmiyorlar.” (Rum 30/30)

Allah’a iman eden herkes bilir ki; gökleri ve yeri yaratacak ilme ve kudrete sahip olan Alemlerin Rabbi, amaçsız, boş bir iş yapmayacaktır.

¹ Süleymaniye Vakfı ilmî araştırmacısı.

“Yoksa insan başı boş bırakılacağını mi zannediyordu?” (Kıyâmet 75/36)

“Biz göğü ve yeryüzünü eğlence olsun diye yaratmadık. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, onu kendi katımızdan edinirdik, (yapmayız ya) yapacak olsaydık böyle yapardık.” (Enbiya 21/16,17)

“Tek ve en yüce olan Rabbini tesbih et. O ki yarattı ve şekil verdi, ölçü koydu ve gidilecek yolu(hedefi) gösterdi.” (A'lâ 87/2,3)

Allah, insanı başı boş bırakmamış ve ona kulluk misyonunu yükleyerek, ulaşması gereken hedefi göstermiştir. Böyle yaparak Allah, gerçekten büyük bir lutufta bulunmuştur. Eğer Allah, insana kitap ve furkan vermeseydi, insanoglu asla hakikati bulamazdı ve yeryüzünde daimî bir kaos hakim olurdu.

“Eğer hakikat onların keyiflerine kalsaydı; gökler, yeryüzü ve arasındakiler mahvolur giderdi. Aksine Allah onlara kendi şeref ve itibarlarını öğretti, fakat onlar kendi şeref ve itibarlarını öğrenmekten yüz çevirdiler.” (Mü'minûn 23/71)

“Gerçekten Allah, mü'minlere kendi içlerinden, onlara ayetlerini okuyacak, onları (batıldan) arındıracak, Kitap ve hikmeti öğretecek bir peygamber göndermekle büyük bir lutûfta bulundu. Oysa onlar apaçık bir şaşkınlık içerisindeydiler.” (Âl-i İmran 3/164)

Kulluk şuuruna ve Allah'a karşı sorumluluk bilincine sahip, Allah'tan çekinen,

yüreğinde Allah için bir şeyler yapma kaygısı taşıyan yani muttakî olan herkesin aklına gelen ilk soru şu olmalıdır: “Allah bu kitabı -Kur'an'ı- bana neden indirdi? Allah'ın amacı neydi? Ben Allah'ın amacı doğrultusunda bu kitabı kullanıyorum muyum?”

Elbetteki kendi kitabını ne amaçla indirdiğini ancak Allah söyleyebilir. Dolayısı ile bu soruların cevaplarını yine Kur'an'dan bulmamız gerekmektedir.

“Bu, bereketli bir Kitap'tır ki onu sana, ayetleri üzerinde tedebbür etsinler ve temiz akıl sahipleri tezekkür etsinler, diye indirdik.” (Sâd 38/29)

Burada Allah, Kur'an'ı indirmesindeki maksatlardan bir tanesini açıklıyor: “Fitrat üzere olan, temiz akıl sahibi insanlar **Tedebbür** ve **Tezekkür** etsinler, diye.” O halde bu iki kavram üzerine yoğunlaşılması gerekmektedir.

Tedebbür; bir konuyla ilgili tüm argümanları bir araya getirip, o konuyu en doğru ve en net şekilde anlama çabasına denir. “Duburu's şey'i” bir şeyin arkası, manasına gelir². Aynı kökten gelen tedebbûr kelimesi de bir konuyla ilgili belgeleri, argümanları arka arkaya getirip o konuyu en doğru şekilde anlama çabasıdır. Dolayısı ile “ayetleri tedebbûr etmek”, ilgili ayetleri bir araya getirip, Allah'ın vermek istediği mesaja en sağlıklı şekilde ulaşma gayreti içerisine girmektir.

² Râğıp El-İsfahânî - Müfredat

Tezekkür; hafızaya alınan bir bilginin yeri ve zamanı geldiğinde hatırlanıp, hayata geçirilmesi, uygulanmasıdır. Yani bir kimse, Kur'an'ı çok tedebbür etse ve anlasa, fakat yeri geldiğinde edindiği o bilgiyi uygulamaya sokmasa, tezekkür etmemiş, dolayısı ile Kur'an'a karşı sorumluluğunu hakkıyla yerine getirmemiş olur.

Klasik meallerde "tezekkür" kelimesine "öğüt almak" şeklinde mana verilir. Zaten "öğüt almak" da bir bilgi edinip, o bilgi ile kendini ıslah etmek ve onu hayata geçirmek ile olur. Siz çocuğunuza "Sakin ha, şunu yapma, yoksa şöyle olur" diye öğüt verdiğinizde, çocuğunuz onu gayet iyi anlar. Ancak buna rağmen gidip yine aynı şeyi yaparsa, o zaman ona şöyle söylersiniz "Sen de hiç öğüt almıyorsun." Çünkü bilgiyi anlamak ve aklına yerleştirmek tek başına yeterli değildir. Tezekkür etmek, yeri ve zamanı geldiğinde o bilgiyi hatırlayıp, onunla amel etmek gerekmektedir.

Sonuç olarak Sad Suresinin 29. Ayetinden şunu anlıyoruz: "Allah Kur'an'ı, temiz akıl sahipleri ayetleri arasındaki ilişkileri kurup, verilen mesajı en doğru şekilde alsınlar, daha sonra edindikleri o bilgiyi yeri ve zamanı geldiğinde hatırlayıp hayata geçirsınler diye indirmiştir." İşte Kur'an'ı bu şekilde okuyan kimse, onu hakkıyla okumuş olur.

"Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onu hakkıyla (ona uymak amacıyla)"³

³ Burada "Okumak" fiili için kullanılan "تِلَاوَةً" kelimesi kökünde "izlemek, uymak, tabi olmak" gibi manalara gelir. Şu ayet-

okurlar. İşte o (Kitap)'a iman edenler onlardır. Kim de (hakkıyla okumayıp) ona nankörlük⁴ ederse, işte hüsrana uğrayanlar onlardır." (Bakara 2/121)

"Allah'ın Kitab'ını (hakkıyla) okuyanlar, namazı kılanlar, verdiğimiz rızıklardan gizlice veya açıkça infak edenler, zarar etmeyecek bir ticareti umabilirler." (Fâtır 35/29)

Kur'an'ı hakkıyla okuduktan, tedebbür ve tezekkür ettikten sonra Allah bize daha sosyal bir görev yüklemektedir:

"Elif, Lâ, Râ. Bu bir Kitap'tır ki onu sana; insanları rabblerinin izniyle karanlıklardan aydınlığa, Aziz ve Hamid olan Allah'ın yoluna çıkartasın diye indirdik." (İbrahim 14/1)

Burada Allah, Kur'an'ı indirmesindeki bir diğer maksadını açıklıyor: "İnsanları karanlıklardan aydınlığa, bâtıldan hakka çıkartmak için." Takdir edersiniz ki bu da ancak Kitab'ı hakkıyla okuyanların yapabileceği bir iştir. Kişi, Sad Suresi 29. ayetteki şahsi mesaisini yerine getirip, Kur'an'ı çok iyi okuyup anlasa dahi "Emr-i bi'l ma'ruf ve tebliğ" görevlerini yerine getirmediği, sorumluluğunu hakkıyla yerine getirmiş olmaz..

"İçinizden ma'rufu emreden, kötülükten alıkoymaya çalışan bir grup

teki kullanımı buna bir örnektir: **"Güneşe ve ışıklarına yemin olsun. Ve onu tilavet ettiğinde (takip ettiğinde) aya yemin olsun" (91/1,2)** Dolayısı ile "Tilâvet" in "Kıraat" ten farkı; bir şeyi ona tabi olmak, onu uygulamak için okumaktır.

⁴ Küfür kelimesinin 'Nankörlük' manasıyla ilgili bkz.(76/3), (2/152) ayetler

bulunsun. İşte kurtulaşa erenler onlardır.” (Âl-i İmran 3/104)

“Hani onlardan bir topluluk; “Allah’ın helak edeceği veya şiddetli bir azaba uğratacağı bir topluluğa ne diye öğüt vermeye çalışıyorsunuz?”, demişlerdi. Onlar da; “Rabbimize karşı yüzümüz olsun diye, hem belki de sorumluluklarını hatırlarlar.” demişlerdi. Onlar kendilerine verilen öğütleri unuttunca, biz de yalnızca uyarınları kurtardık. Diğer zâlimleri de yoldan çıkmış oldukları için şiddetli bir azapla yakaladık.” (Âraf 7/164,165)

İnsanları uyarmak, onları yanlışlarından alıkoymak, ancak Allah’ın ayetlerini tebliğ etmek şeklinde olmalıdır.

“De ki; Şahitlik bakımından hangisi daha üstündür? De ki; Allah benimle sizin aranızda şahittir. İşte Bu Kur’an bana, onunla sizi ve ulaştığı herkesi uyarayım diye vahyolundu. Gerçekten siz, Allah’la beraber başka ilahlar olduğuna mı şahitlik ediyorsunuz? De ki; Ben etmem! De ki: O sadece bir tek ilahdır ve şüphesiz ben ortak koştuğunuzdan uzağım.” (En’am 6/19)

“Siz, hayatını boşa harcayan(müsrif)⁵ bir topluluksunuz diye, sizi Kur’an ile uyarmaktan vaz mı geçeceğiz?” (Zuhruf 43/5)

Kim de Allah’ın Kitabı’nı okuyup öğrendiği halde, yeri geldiğinde ayetleri açıklamaz ve insanları onunla uyarmaz ise büyük bir yanlış içerisine düşmüş olur:

⁵ Müsrif kelimesine verilen mana ile ilgili bkz.(Ey kendilerini israf eden kullarım! –Yani zımnen; hayatlarını boşa harcayan kullarım- (39/53))

“Kitap’ta açıkladıktan sonra, kim de indirdiğimiz apaçık belgeleri ve hidayetleri gizlerse, onlara hem Allah lanet eder, hem de tüm lanet edici olanlar lanet ederler. Ancak kim de pişman olup dönüş yaparsa ve hakikatleri açıkça ortaya koyarsa, onlar kurtulmuş olurlar. Zira Allah kullarının hatalardan dönüşlerini⁶ kabul eden ve çok merhamet edendir. Fakat (gizleyip) ayetleri-mize nankörlük ile ölen nankörlere gelince, işte Allah’ın, meleklerin ve bütün insanlığın laneti onların üstünedir. Ebediyen o lanetin içinde kalırlar. Artık onların ne yüzüne bakılır, ne de azapları hafifletilir.” (Bakara 2/159-162)

“Hani Allah, kendilerine kitap verilenlerden “O (Kitab)’ı kesinlikle insanlara açıklayacaksınız ve asla gizlemeyeceksiniz” diye sağlam bir söz almıştı. Fakat onlar verdikleri sözü arkalarına atıp, az bir karşılığa değiştiler. Ne berbat bir alış-veriş yaptılar.” (Âl-i İmran 3/187)

Ayetleri gizlemek; uyarılması gereken yerde Allah’ın ayetlerini açıklayıp uyarmamak, mevcut olan bir fesada (bozulmuşluğa) bilerek sessiz kalmaktır. İnsan bazen makam ve mevkisini kaybetme, kariyerini zedeleme, ticaretini zarara uğratma gibi korkularla Allah’ın ayetlerini açıklamayıp fesada sessiz kalabilir. İşte bu hareket, az bir karşılığa, Allah’a verdiği sözü değişmek manasına gelmektedir.

⁶ Tevbelerini

“De ki: “Eğer atalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, zarar etmesinden korktuğunuz bir ticaret ve hoşunuza giden meskenler, size Allah’tan, peygamberinden ve O’nun yolunda gayret göstermekten daha sevgili ise, artık Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez.” (Tevbe 9/24)

Bir başka ayette Allah, Kitab’ı indirmesindeki bir diğer maksadı şöyle açıklıyor:

“Biz bu Kitab’ı ancak ihtilafa düştükleri hususlarda aralarında hüküm vermen ve İman eden bir topluma hidayet ve rahmet olması için indirdik.” (Nahl 16/64)

“Şüphesiz biz sana Kitab’ı insanlar arasında, Allah’ın gösterdiği şekilde hüküm veresin diye indirdik. Sakın hainlere savunucu olma.” (Nisa 4/105)

Yukarıdaki ayetten açıkça anlaşılacağı üzere Kur’an, mü’minler arasındaki ihtilafların tefrikaya dönüşmesini engelleyip, birlik ve beraberliğin korunması için bir rahmet olarak indirilmiştir.

“Kendilerine apaçık belgeler(Kur’an ayetleri)⁷ geldikten sonra ihtilaf çıkartarak tefrikaya(parçalanıp- gruplaşma) düşenler gibi olmayın, işte

onlar için büyük bir azap vardır. Bazı yüzlerin ağardığı, bazı yüzlerin karardığı gün, yüzleri kararanlara: “(Kitab’a) iman ettikten sonra (tefrikaya düşerek) kafir mi oldunuz? O halde küfrünüzden ötürü tadın azabı!” denilir. Yüzleri ağaranlara gelince onlar Allah’ın rahmeti içindedirler. Orada ebediyen kalırlar.” (Âl-i İmran 3/105-107)

“Allah’ın ipi (Kur’an)’a topluca- hep beraber sımsıkı sarılın! Sakın gruplara ayrılmayın!..” (Âl-i İmran 3/103)

Allah’ın Kitabı, mü’minleri bir arada tutan, parçalanmalarını önleyen sapa-sağlam bir çimento, onları cennete ulaştıracak Rabbler-inden uzatılmış sağlam bir iptir. Buna rağmen Allah’ın ipine sarılmak yerine başka ipler peyda edenler, insanları o sahte iplere davet edenler ve bu yüzden parçalanma meydana getirenler büyük bir suç işlemiş olmaktadır.

“Dinlerini parçalayıp, grup grup olanlarla senin hiçbir ilişkin olamaz! Onların işi yalnızca Allah’a kalmıştır. Allah onlara bu yaptıklarının hesabını soracak.” (En’am 6/159)

“İnsanlar kutsal saydıkları bazı kitaplarla⁸ din işleri konusunda aralarında parçalanma meydana getirdiler. Her grup kendi elinde bulunan (kitap)’la sevinip, böbürleniyor. Sen onları bir zamana kadar gaflet ve sapıklıkları içinde bırak! Onlar

⁷ Apaçık belgeler hakkındaki parantez içi açıklama için bkz: (22/16)]

⁸ Zubur kelimesine verilen “Kutsal kitaplar” manası için bkz. (Nahl 43,44)

sanıyorlar mı ki, kendilerine bolca mal ve evlat verdik diye (yaptıklarını onaylıyıp) onların iyiliği için çalışıyoruz? Asla! Onlar şoursuzca hareket ediyorlar.” (Mü’minûn 23/53-56)

“Onlar ki dinlerini parçaladılar ve mezhep mezhep oldular. Her grup kendine ait olanlarla sevinip, övünmektedir.” (Rum 30/32)

Bu din, Allah’ın dinidir. Allah’ın dinine uymak isteyenler, Allah’ın kitabı’na uymalıdır. Başka şeylerin peşinden gidenler Allah’ın dinine değil, başka yollara uymuş olurlar.

“İşte bu (Kur’an) benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun! Ondan başka yollara uymayın! Çünkü o yollar sizi onun yolundan ayırırlar. Belki sorumluluk bilinciyle hareket edersiniz diye Allah size böyle öğüt veriyor.” (En’am 6/153)

Allah, Kitabı’nı; hakkıyla okumamız, yani tedebbür ve tezekkür etmemiz, daha sonra o Kitap ile insanları bâtıldan hakikate çıkarmamız, ihtilafa düştüğümüz konuları onunla çözmemiz ve böylece parçalanmamamız için indirmiştir. Allah’ın Kitabı’nı, Allah’ın indir-diği amaç ile okuyanlar, ona şükürleri-nin ve sorumluluklarının gereğini yap-mış olurlar.

İnsanları Kur’an’dan uzaklaştırmak isteyenler de insanların önüne o kitabı okumak için Allah’ın söylemediği, sahte amaçlar çıkartırlar. Örneğin; “Vakia suresini okumak zenginleştirir” şeklinde bir hurafeyi ortaya attığınızda, artık insanların bir kısmı Allah’ın kita-

bı’nı sadece o amaçla okumaya başlayacaklardır. Böylece hem asıl görevlerini unutacaklar hem de Kur’an’a karşı sorumluluklarını yerine getirdiklerini zannedeceklerdir. Şeytan onları Kur’an’dan uzaklaştıracak ama onlar kendilerini Kur’an ile iç içe zannedeceklerdir:

“Yazıklar olsun bana! Keşke falanca kişi ile arkadaşlık kurmasaydım. Gerçekten Allah’ın Kitab’ı⁹ benim elime ulaştıktan sonra, beni ondan uzaklaştırdı. Şeytan insanı gerçekten yüz üstü bırakıyormuş” (Furkan 25/28,29)

⁹ Lafzen “O zikir bana ulaştıktan sonra...” Zikir kelimesine “Allah’ın Kitabı” manası verilmesi hakkında bkz: (15/9)